

Til
Kultur- og likestillingsdepartementet

Innspill til ny kulturstrategi for kulturfrivillighet fra Vofos fylkesutvalg i Vestfold og Telemark, vedtatt 01.02.2023.

Hvem er vi

Vofos fylkesutvalg i Vestfold og Telemark er et rådgivende utvalg under Voksenopplæringsforbundet. Voksenopplæringsforbundet (Vofos) er studieforbundenes interesseorganisasjon. Vofos hovedmål er å styrke studieforbundenes rammevilkår i arbeidet med å gi voksne læringsmuligheter i frivillig sektor.

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet

De største utfordringene

- Det er utfordrende for organisasjoner å jobbe systematisk med inkludering. Dette fordi det kreves ekstra ressurser til slikt arbeid.
- Det er viktig at kulturaktiviteter skjer i lokaler som er universelt utformet slik at alle kan delta uavhengig av funksjonsnivå. Mange forbinder behovet for universell utforming med personer som har en konkret definert funksjonsnedsettelse. Man må ikke glemme mange eldre, som ikke har en diagnose med definert funksjonsnedsettelse, men som kanskje sliter med dårlig balanse, nedsatt hørsel eller syn. Det må legges til rette for at disse også får en reell mulighet til å delta på kulturaktiviteter og kurs. Livslang læring og leve hele livet er viktige nøkkelord her. Eldre er definitivt en gruppe som vil få økt livsglede ved deltakelse i kultur og samfunnsliv.
- Det må på plass mer sektorovergrepene tiltak i kommunene, slik at man fanger opp hvem som kan ha behov for en mer tilrettelagt fritid.
- Det bør stilles strengere krav til kommunene om hvordan de jobber med inkludering og tilrettelegging på ulike plan. Kommunene bør ha en plikt til å legge til rette for samarbeid om inkludering med frivillige sektor.
- Studieforbundene er en del av løsningen, og det må legges til rette for tettere samarbeid og avtaler mellom det offentlige og Voksenopplæringsforbundet.
- Skoler må være tilgjengelig for kulturfrivilligheten, også kveldstid og i helger.
- Det må finnes lavterskel ordninger som tar for seg tilrettelegging for barn og unge i organisert fritidsaktiviteter.
- Informasjonsflyt ut mot deltakerne må styrkes, hvor digitale plattformer er viktig.
- Det må gjøres rom for flere lavterskeltilbud og introduksjonsaktiviteter.

- Staten, fylkeskommunen og kommunene må legge til rette for gode rammevilkår til frivillig sektor, slik at de får ressurser som skal brukes til inkludering.

Erfaringer under og etter koronaen

- Det var viktig å komme i gang med aktivitet igjen. Veilederen for smittevern bidro til at man kunne starte tidligere med aktiviteter etter nedstengelsen.
- De regionale studieforbundene varierer i størrelse. De som ikke hadde andre prosjekter/oppgaver hadde det svært vanskelig under pandemien når kursdeltakere og medlemmer ikke kunne samles fysisk.

2. Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

- Alle skal ha mulighet til å delta og oppleve kultur, og da må universell utforming være et grunnprinsipp.
- Man må sikre kulturfrivilligheten og annen organisert frivillighet tilgang til gratis undervisningslokaler.
- Mange melder om problematikk rundt lån av offentlig godkjente undervisningslokaler. Dette til tross for at voksenopplæringsloven § 7 sikrer bruk av offentlige gratis undervisningslokaler til studieforbundene.
- Skoler står i en egen posisjon for å kunne være de tilgjengelige lokalene kulturfrivilligheten trenger for å drive aktivitet og opplæring.
- Det er viktig å få kartlagt lokalene som benyttes til kulturformål og opplæring. Dette fordi studieforbundene og medlemsorganisasjonene trenger en oversikt over hvilke undervisningslokaler som er best egnet for deres kursvirksomhet. Et viktig prinsipp her er at det offentliges investeringer innenfor undervisningssektoren også skal komme studieforbundenes kursaktivitet til gode.
- Ved lån av gratis offentlig godkjente undervisningslokaler må det opprettes en enkel mulighet for tilkobling til nett. Slik det fungerer nå kan det være krevende å få nettilgang. I dagens samfunn er det mange arrangører som har behov for å kunne koble seg til nett, uten å måtte bruke mobildata.
- Musikkfrivilligheten må få tilgang på egnede lokaler i tråd med akustiske kvalitetskriterier for rom og lokaler til musikkøving (NS-ISO 23591:2021).

Utfordringer og suksessfaktorer

- Det er viktig å få på plass samarbeid med faste møteplasser mellom fylkeskommuner, kommuner og kulturfrivilligheten. Vi anbefaler også at det arrangeres samskapingskonferanser i alle fylker.
- Planverk som sikrer at kulturens behov blir automatisk tatt hensyn til ved nybygg og renovering.
- Det må også på plass regelverk som gjelder oppgradering av organisasjonseide bygg.
- Alle skolebygg burde være tilgjengelige kulturarenaer for det frivillige kulturlivet etter skoletid, inkludert offentlige og kommunale bygg som ikke er omfattet av voksenopplæringsloven.

3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

Erfaringer og eksempler

- Kurs som tar for seg håndverkstradisjoner innen immateriell kulturarv er et godt eksempel på hvordan man ved hjelp av profesjonelle kan sikre vern gjennom bruk ved å lære det videre.
- Kulturskoler og lignende er viktige faktorer for å få profesjonelle til å bosette seg i regionene. For frivilligheten er det avgjørende å ha tilgang på musikere, dirigenter, instruktører med mer.

Mer kunnskap og bedre samspill

- Etablere faste møteplasser hvor profesjonelle og frivillige kan drive kompetanseutveksling.
- Kommunene bør bli flinkere til å samarbeide om de profesjonelle kreftene, for eksempel gjennom å sikre stillingsprosenter i kulturskolene.

4. Offentlige tilskuddsordninger og tiltak

Utfordringer og hindringer

- Kulturfrivilligheten trenger forutsigbarhet og stabilitet gjennom gode rammevilkår.
- Det må budsjetteres med mer statlige, fylkeskommunale og kommunale midler for å sikre opplæring i frivillig sektor.
- Man må finne løsninger hvor man kan ha fokus på kjerneaktivitet samtidig som man stimulerer til utvikling.
- Støtteordninger må være enkle å sette seg inn i, enkle å søke, og fleksible nok til å passe til de ulike opplæringsaktivitetene i studieforbundene.
- Det er viktig at det finnes ordninger som premierer aktivitet, slik som studieforbundene gjør.
- Det er vanskelig å motivere medlemmer til å ta på seg verv og oppgaver. Det bør etableres et tilretteleggingstilskudd for kultur innenfor studieforbundsordningen. Dette vil både sikre sporbarheten, kvaliteten og rammene for kulturlivet, og hvor samtidig må ordningen styrkes.
- En likhet i ordninger på fylkesnivå, vil kunne bidra til eksempelvis muligheter for alle innen offentlig kommunikasjon uavhengig av geografi (Utkantstrøk). En stadig eldre befolkning, og flere med ulike funksjons- og psykiske hemninger som lever lengre er mer krevende for frivilligheten å håndtere innenfor dagens tilskuddsordninger.

Forenkle og samordne ordninger

- Det er et stort behov for styrking av etablerte ordninger.
- Voksenopplæringsmidlene når ut til mange og skaper en grunnmur i studieforbundene og i medlemsorganisasjonene, men midlene må styrkes og timesatsene økes årlig i takt med konsumprisindeksen.
- Andre ordninger som også bør styrkes er Frifond, Kulturrom og regionale kulturbygg. Dette er ordninger som treffer bredt og som kulturfrivilligheten har erfart fungerer.
- Det bør legges til rette for bedre rådgivning og hjelp i søknadsprosessene.

Samspill mellom offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner

- Det er viktig å legge til rette for møteplasser hvor offentlige myndigheter kan treffe kulturfrivilligheten i vid forstand. Dette kan blant annet gjøres på samskapingskonferanser.

5. Regionale kulturfond

Innretting

- Et regionalt kulturfond må forvaltes regionalt og uavhengig av andre finansieringskilder.
- Et fordelingsutvalg må ha god kunnskap om kulturfeltet og aktørene i regionen.
- Det er naturlig at både den profesjonelle og den frivillige kulturen er representert i et fordelingsutvalg.
- Saksbehandlingen bør utføres av ansatte med tilstrekkelig oversikt, forankring og legitimitet i feltet.

Utarbeidet av Vofos fylkesutvalg i Vestfold og Telemark

Kontaktperson:
Kirsten Ramberg

Rådgiver
Voksenopplæringsforbundet

Mob. 97435474
E-post: Kirsten.ramberg@vofo.no